

ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПРИ НАДАННІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Запорізька державна інженерна академія, кафедра українознавства

Статтею 28 Конституції України передбачено, що жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідям. Також, відповідно до статті 29 Конституції кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність.

Проте на даний час у нашій державі діють нормативно-правові акти, які внаслідок власної непослідовності, неузгодженості, недостатньої деталізації та урегульованості створюють загрозу порушення вищевказаних прав.

Так, згідно статті 43 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 необхідна згода пацієнта, інформованого про можливі шкідливі наслідки, для застосування методів діагностики, профілактики та лікування. Щодо пацієнта віком до 14 років (малолітнього пацієнта), а також пацієнта, визнаного в установленому законом порядку недієздатним, медичне втручання здійснюється за згодою їх законних представників. Проте, відповідно до ч. 2 ст. 43 цієї статті згода пацієнта чи його законного представника на медичне втручання не потрібна у разі наявності ознак прямої загрози життю пацієнта за умови неможливості отримання з об'єктивних причин згоди на таке втручання від самого пацієнта чи його законних представників. Частиною 5 статті 284 Цивільного кодексу України передбачено, що у невідкладних випадках, за наявності реальної загрози життю фізичної особи, медична допомога надається без згоди фізичної особи або її батьків (усиновлювачів), опікуна, піклувальника. Таким чином, законодавством передбачено право медичних працівників у невідкладних випадках, за ознак прямої загрози життю пацієнта на медичне втручання без згоди фізичної особи. Проте, жоден нормативно-правовий акт не містить переліку невідкладних екстремальних випадків, які становлять реальну загрозу життю хворого, що дає лікарю право оперувати, застосовувати складні методи діагностики чи здійснювати інші медичні втручання без згоди самого хворого чи його законних представників. Така законодавча невизначеність створює загрозу порушення конституційних прав людини.

Крім того, законодавством передбачений ряд випадків, коли особа може бути піддана заходам медичного впливу незалежно від її волі. Так, розділом XIV Кримінального кодексу України передбачено застосування примусових заходів медичного характеру – надання амбулаторної психіатричної допомоги, поміщення особи, яка вчинила злочин, в спеціальний лікувальний заклад з метою її обов'язкового лікування, а також запобігання вчиненню нею суспільно небезпечних діянь. Також примусове лікування може бути застосоване судом, незалежно від призначеного покарання, до осіб, які вчинили злочини та мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб. Цей випадок застосування заходів примусового медичного характеру є найбільш регламентованим, внаслідок чого найбільш повно забезпечуються права особи, захищаються від зловживань.

Ч 2 статті 28 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» передбачено, що особи, хворі на особливо небезпечні інфекційні хвороби, в разі відмови від госпіталізації підлягають примусовому стаціонарному лікуванню, а носії збудників зазначених хвороб та особи, які мали контакт з такими хворими, – обов'язковому медичному нагляду і карантину у встановленому порядку. У даному випадку законодавством також чітко не визначено точний перелік підстав, за наявності яких до особи застосовуються заходи медичного характеру, незалежно від її волі. Окрім того, ч 1 статті 26 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» встановлено, що особи, хворі на інфекційні хвороби, що передаються статевим шляхом, підлягають обов'язковому лікуванню (за бажанням – анонімно).

